

লাইৰা-তিৱাগী লৈপাক “হিত্তি”

নোতপু থকা মানেসৰী মফম অমদা “হিত্তি” কৌৰা য়ান্না অপিৰা লৈপাক মচা অমা লৈ। লৈপাক অসিনা লৈৱৰা মীওইশিং অসি লাইনিং লীচংকা মৰী থানবা লাইৰা-তিৱাগী মফমতা অত্ৰুপা ফনা পত্থাৰা ৰাজগনৰা মীৰাশিনি। মথোশিং অসিনা ৰাজগৰী মনি কাদুনা শাৱৰণী মইহ অমসুং লাইৰা-তিৱাগী থৰত। পুমথা ৰাজৰা থৰা ওখোকপ তাইবং অমনি। মফম অসিনা মীপুৰ খুইংমত্ৰী মীৰী খুইং লাইনিং লীচংকা হৌৱকম অশিৰা মীৰী থৰায়ণী মনিলা পুমথৰু ৰাজৰা থৰী। মথোয়না অশিৰা মীৰী থৰায়ণী মনি ফানৰণী লাইৰা-তিৱাগী শোনৰণী ময়োল অসি “বুদু” হায়না খটনে অদুগা মনিবু শোনবা হেৰা মীওইথুবা ওকা হায়না খটনে। হায়ৰিৰা ওকাশিং অসিনা শিৱৰা মীৰী হকচাৰা অসৌৰা থৰায়ণী মনি অমা হাপচিৱগা অসৌৰা পুসি অমদা হিংহেনবা শুম্ৰী। মতৌ অসুৱা হিংহেথৰা অশিৰা মী অশিবু মথোয়না “চৌৰী” হায়না খটনে।

জৌৰী হায়না ৰাঠে অসি অফ্ৰিকাৰী লোল কামফকমা মাৱৰা লৈ। মসিগী ৰাহছোকসু হাইৱৰ মচামি। কোলোনা মসিগী ৰাহছোক মিএং-ফাৱং হায়না খটনে। মচামেমাং “পাইথন গোট” হাৱৰবি অটৌৰা গিলগী ৰাঠে হায়না খটনে। হাইতিগী লাইৰা হেৰা ওকা। শিৱৰা মীৰী হকচাৰা থৰায়ণী মনি অমা হাপচিৱগা নৌহৌননা তোঙনবা পুসি অমা ওইহৰনৰীৰমক অটৌৰা

গিলগী লাই অমা কৌৰগা লাইৰা-তিৱাগী শোৱগা শিৱৰা মী অদু হিংগংহরি। মথোয়না মসিগী গিলগাও অসিবু অশিৰণী লাইনিং হায়না লৌই। হায়ৰিৰা ৰাফমশিং অসি ঐথোয়না তাৰবা ৰাজৰা পোত্ৰবসু হাইতিগা লৈৱৰা মীওইশিংগীৰমত্ৰা মসিগী মথৰা। অতোৱা ৰাজৰা অমা লৈচে। লাইনিং লীচংকা মৰী থানবা থৰত। পত্থাৰা ৰাজৰা মথোয়শিং অসিগী পুসি ৱাৱীৰী গাউদম তাৱগা উফ্ৰিভাইনি।

অমেৰিকাৰী পাউচৎ অমগী ইন্দিটৰ ৱিগিয়ম সিত্ৰক কৌৰা মী অমদা খোচৎ অমদা মচামি হাইতিগী মীওইশিংগা মৰুপ শানৰা ফৰ্ণি। মহাৰী মৰুপ মপাংশিনা ৰুদু লুহোবৰণী থৰত। চাৰু-থৰপণী থৌৱম অমা পাথোকই হায়না তম্ৰী। ৱাৱী অসি তাৰবা অত্ৰুপা পোকপা ৱাৱী মতা অমনি। মসি ১৯২০ লোইমদাইলী ৱাৱীনি। মডোনা হাইতিগী মৰুপশিনা অসুৱা ৱাৱী অত্ৰুই ধয়ং— লুহোবৰণী থৌৱম অসি। পুৱা চামিন থৰমনিৱৰণী অটৌৰা অকৌইৰা টেল অমা থাই। মসিগী অকৌৱৰা লাইৰা শোনগদৌৰিৰা ওকা অমা লোইনবা শিৱৰা মী নৌনা হিংগংনবা, মসিগী ফাশিগা। ওকাৰী মনাত্ৰা ফ্ৰিৰা লুহোবৰা শৰুক য়াৰা য়াওৰা লাকপীৰিৰা শিৱৰা অমদা মচামি লুহোক মুৰা অমুং অদুনা ৱাৰা ওকা গিলাস অমা ক্ৰো—ক্ৰো হেদোকই। মতাং অসিগা ফম্ৰা ওকা ফুক হৌগংলগা টেনম অমা পায়ৰগা মৰু লুকবুনা ফ্ৰিৰা অশিৰা অমদা কমা ট্ৰা লোইনবা

অমুক কৰি-কৰিবা মৰা শোৱি, অদুদগীদি অশিবু পুদমি শিৱে। (খেঙাৰীৰা অমদা মফমতা লুহোবৰা হায়ৰা ৰাঠে অসি নুগী নুগা লুহোবংন নৌ, সৌনা হিংগংহৰবুনি)

লৈৱক খুৱকসু বুদ্ধী মইহো জৌৰীৰী নুংহাই—নুংহাইৰবা কুইং উৎপণী থৰক অমসু লৈ। কুইং অসিগা হেংলিৰা মীশিংগী মাডা মাগী

হে-শিৰা উৎকৌৰিৰা জৌৰী অসি অহাৱৰা লোপাত্ৰা লোঙা হিথুনা অশিৰা অমা ওইনা লৈগনি অমসুং অশিৰা অটৌৰা ফিনা কুঙাওনা কু পশাৰণী। অসিওথা মথৰণী জৌৰী অসি হিংগংনবা কুইৰিৰা হায়না খটনে। হাইতিগা মথোয়গী শিৱৰা মীশিংবু ৰোফমৰা ফিত্ৰম কাৱহন্দা লেপহুৱগা থৰই, মসি শৰু পোলা। ওৱৰা ফাওৱনি। মসিগী নুংগী ওইৰা ৰাহছোজি মহাক কৰিসু হৌদনা লেঙননা লৌই ৰাখিবুনা পান্দমনি। অসিগীৰমত্ৰসু মথোয়না শিৱৰা মীৰী হকচাৰা শৰু পোলাও ওৱৰাওৱৰা কেশাৰা ম্ৰুণ্ৰণীৰমক কৰিওৱৰা মী-পোং-শা-ঙা,চংৰা ওমদমৰণীৰমত্ৰসু লানবনওথা শাবসু

য়াওই। কৰিওৱৰা মদুওৱা শাৰা ওমদৰা লাইৱৰশিনা তঙাইমক ফন্দা যুৱদি শোইদমৰী শাগনি। হাইতিগা লৈৱৰা মী কালপশিনা মথোয়গী অসীৰা নত্ৰগা অশাৰা অমা ফনবৰণীৰমক লাইনিং লিচংকা চহনী মথোশিনা নোংপ লোমগীৰী কেটৌলিক কমুনিটীৰী মচৎশিংগা য়ান্না নকশৰনা লৈ। ছাপ কোলোনিয়েলিজমৰী মীনাই নাইথাং লৈত্ৰকলোৱণী মথোয়গী হিৰা পুসি মইহ অসিগী তমৰীৰা লৈত্ৰক অসিবু মৰু ফংনা যুজোকানিৱক পাঠে পুথোকবিবসু হায়ৰিৰা লুগী মতৎশংগী।

অগত্ৰ ১৯৭১ অসি ছাৱলকী কোলোনিয়লজমৰী লৈত্ৰাত্ৰা য়ান্না চৰাং-খোইৰাৰাবা অমা পোৱুঙুনা বুদোংগীৰাইলী ফিত্ৰ অমা লাকবি। মসি চাওৱাট্ৰা চাই অসিগী মনাত্ৰা অকনবা ইহৌ অমা হৌৱকবিবৰণনি। নিহৌ অমসুং ৱাৱী মীফা অমা ওইনা থৰম্ৰী। মসি লৌয়াম চাৰা মপুশিং অমসুং পাত্ৰিশিংগী হৌদৰা মথৌবা নিহৌ অমসুং ৱাৱীনা খুং থিংগিৱুঙুনা বুচৌ থালকপৰণী। মথোয়না নীংত্ৰেৰী মতৌ, নুশিং চাৱা হিংমিয়নবৰী বৌশিং লৈত্ৰাত্ৰা হেংশিনহৰণীৰ মত্ৰা লাইৰা-তিৱাগী শুকটিৰা ৰাখিবুনা অটৌৰা হৌশিল অমগী মথা পোয়া মত্ৰ শিল্পকৰী।

ছাৱলকী কোলোনিয়েলিজমৰী মথত্ৰা। থোকশিৰা মীয়ামগী ইহৌ অসিগা ইহান হায়

হাইতিগীৰ মনুবা বুদোচোৰা ফৰ্ণিৰা কালুণ্ডি মুলভিগিনি। ইহৌ অসিগা মুলভিগিনি ফিত্ৰ হায় ৱেগৰা মত্ৰেণী শোভোক্তা ফিত্ৰ য়ান্না ফগংলকবি। নিশিৰা হাই, যুইৰোশিং অমসুং হেলনি অনি য়ান্না মীশিংবু “মৰ্ভিট” হায়না খটনে। অসুৱা মীচৎ মীয়াৰ নাইবা, নামমত্ৰাৰা য়েৰা মিৎহেং অসিগা কুচু মুৰা হাইতিগীনা কমা শাউইলৈম। মসিগীৰমক পাত্ৰি তাত্ৰিক পাত্ৰিগী মিৎ বৌকৰণা কৌই। মহাক জৰ্মেচা বুতিগী লৌইকৰণী সেন্ট ডেমিৱিগী লাকপনি। বৌকৰাৱা মহাৰী কুইংবশিৰু অসুপা উমালা লৈবা মহাৰী কেশপতা লাক্ৰা অৱনবা পাউ থাং চেনিথ। পাউং অসিগী মত্ৰ ইয়া মহাকপু ৰাজৰা মহাৰী কুইংনবা মী লিগিং-লিগিং মহাৰী মনাক তন্না হেংগিৱকৰি। মফম অসিগা বৌকৰণনা হাননা ই তুৰেবা কোম অমা শেদুৱা থৰ্মী। কোম অসিগী মপানা লাইশোল-তিৱাগী হৌৱগা ওক কজুনা কোম অসিগা ই তুইৰেং, মসিগী মত্ৰ মহাৰী মহাৰী কুইংবশিৰু মফমতা পাউতাক পীৰকবি-ঐথোয়না ঐথোয়গী নীলিৰা পান্দম ফনবৰণীৰমত্ৰা লাইগী মফমতা কহৰিৰা থোংৰা ই অসি নপুক ৰাৱা পোয়া ক্ৰিৱিৰাৰ মইথ ককৰা হৌদনা অশিবৰণীৰমক অমা য়েৰা ময়ল পুৱা হৌদনা অশিবৰণীৰমক অমা য়েৰা ময়ল পুৱা পোকপা জগৌই শাই অমসুং থৰক মফম শাৰবা লাইগী বৌগিজৰা মত্ৰ অমুক মথোয় লৌইমক উমালা মানেথি।

মঙলান <i>-সকল বীৰৱত্ৰ সিংহ</i>	অসি কথাকাপা ঐথায়সু <i>-অম এম্প</i>		ৰাক্ষ য়াওজ্বৰা <i>-ৱাৱীওজম থগ্ৰা মীত</i>
<p>মঙলি মঙলান কমা নিতি সুকউই উইসপনা। শানি ৱাৱি লেপ্তা থোক্তনা মথোলা চিৰাবন্দী। শক্ৰনি মিৎ মপুগী ভাত্ৰনা ৱাৱৰি মপুগী। খেপ্ৰি থেংমায়বু ৰাজগৰণিগী অমৰণিগীনা ৰাজহৰা মথোমায়বুদি। শক্ৰি ৰাশক ৰাজহৰা ত্ৰশ্ৰাইমতা কেদৌত্ৰেংমু পাথোকপ। শেংনি ফিজেলা অননবা শেংসোক্তনা অমেং পৰুদি থেংমায়গী।</p>	<p>লাক্ৰে নহাতি উসিসু অমুক হাৰা ফিগাশু থা পুৱক্ৰে নহাৰা নিভোল-গাঙোৰা নিভোল ওইৰি পুৱক্ৰ হেৰা ও মথাই কজৱে। অইলসু লৈত্ৰবসু পুৱক্ৰ অনু কেশমশলা শেলিৰি অনু নুংহাইনি খনুৰি মহাৰীলি কমা ইংহে হাৱাওবা নুংহাই ওইনজৰা। পাৰলোইতা নুইংহে মথাই মত্ৰ-মথোশিংগা পুৱনা হেৰাও নীলোক তদুনা মথল লুহোকই মথো নিভোল ৱাঙেৰণী কয়ৰা। পুৱক্ৰ ৰাঙোক্তনা মহাৱা ৰোংফুক কৰনি থৌনাগা নুংহে কৰবা থেংমায়গা চাং-খতনা থালিৰা কুমজা কমা ট্ৰা। কাওথ থা কাও ইমাগী নুশিৰা মচা কথোকপা হুইনি ঐথায়সু অমা কনৰী থৌলিৰী খনিলা নুং হাৱায়গা।</p>	<p>লাই অসিগা য়েলগা খলি কৰিবা থেৰা পুসিগী ফজবা লৈৰা কৰন্দনা হোয়া ফজবং খটনা হেংনে ঐনা। পোপেশু শালক্ৰনি শাংফক্ৰ কেশবণি লৈৱনি মৰি অমদি কৰনা হায়গনি কৰিবা খটনি নত্ৰা হনিৰি। ৰাৱণকী হামলা ৱাৱেৰে কোলোন, পীৱেৰে ফিম নিশিৰা থেংমায়গা, তুমথোণী কোৱ নোংজগীৰী লুইনে লনুৱক্ৰে আতাতৰ ময়ামনি। ইমা! মডাৰি পামজৰি হেৰাও মডাৰি অনু- অৰাৰা শৈপক নত্ৰা অশিৰি অমুক কৰনা শৈপক?</p>	<p>অশোৰা মঙল উৱাৰেই হুৱা অজিগি। ফুইনা হৌৱকপা নোহৌনি ওং বৌৱে অমিৰা লাঙৰী উৰী উপাদ। প্ৰকৃতিগী ৰাক্ষ নোংহাঙৰী বিচাৰ বুঙৰী গাউমু নীলিৰিৱা ইমাগী নাকো? অমনবা যুগ <i>-কায়ম হেত্ৰ সিংহ</i> কল্পক্ৰমে ঐনা নীংখাইনা নগদৌৰা অৰাৰা ফুৱা-ন্বাল, লেগ্ৰে পুৰিমে প্ৰেমে পট্টোনা থৰিৱা অননবা ফুসিগী মৰন্দা, কাওৱে নাথায় ? অননবা ফুসিগী মৰন্দা উনে হোয়া ফুংক্ৰা মুশি মুশিৰা থাওণী মঙলনা আশা কৰাগা লোয়না পাৱকবিৰে লাইৱিক লাইঙ, ওইৰে ভূনি নাথায় মতিক মঙল লৈৱৰা মীওই হায়বনে, উলগা ফজৰা ফুৱা দলান কমা লৈহেইম নোশোণী মীংমো প্ৰেমে পট্টোনি, অমা ঙ্ৰিৱক্ৰ শাজৰা, অননবা ফুসি, নথোনা মীৰাইকসু থেংমায়নি লাইৱিক মহাকপু প্ৰেমে-পট্টোনি।</p>
<p>লৈৱনি যুগ অহেদা থাঙোক্তনা ৰাখল অমৰণিদি। নিৱনি পাউতক অতোৱা ইন্দনা মশানি পাউতাকবু। হৰি অত্ৰুনা অতোৱা খংকৰণিগা আশোৱা মশাগী। নিৱনি লাই লাইনিংবলয়না খন্দা হাইফনবা অতোৱা। থকি লাং অতোৱা লাকণী নাভোক্তিৰা মথোমুনা। ভক্তি তুৰবা মীৰু মিকপ থোক্তিৰা মহাত্ৰুনা। পাৱনি পাডা অইবঙপাদা ফংনি খন্দা ফংলোইফৰিগা।</p>	<p>পুৱক্ৰ ৰাঙোক্তনা মহাৱা ৰোংফুক কৰনি থৌনাগা নুংহে কৰবা থেংমায়গা চাং-খতনা থালিৰা কুমজা কমা ট্ৰা। কাওথ থা কাও ইমাগী নুশিৰা মচা কথোকপা হুইনি ঐথায়সু অমা কনৰী থৌলিৰী খনিলা নুং হাৱায়গা। হিয়াজি থানা লাকপদ <i>-দানৱসু কোম</i> হিয়াজি থানা লাকপা পেপ্ৰিৰে লৈ অমে অমাং শা ৱেগা অমদা লৈমল চ্ৰৰী অমসু ৱেজি ঐনা পামজনা।</p>	<p>অখাক অৰাওগা লোয়না হৌৱকপা নোণী মৌ পম্পো অতিয়া শীমা শুপত্ৰৰা অৰুৱা লৰী</p>	<p>কল্পক্ৰমে ঐনা নীংখাইনা নগদৌৰা অৰাৰা ফুৱা-ন্বাল, লেগ্ৰে পুৰিমে প্ৰেমে পট্টোনা থৰিৱা অননবা ফুসিগী মৰন্দা, কাওৱে নাথায় ? অননবা ফুসিগী মৰন্দা উনে হোয়া ফুংক্ৰা মুশি মুশিৰা থাওণী মঙলনা আশা কৰাগা লোয়না পাৱকবিৰে লাইৱিক লাইঙ, ওইৰে ভূনি নাথায় মতিক মঙল লৈৱৰা মীওই হায়বনে, উলগা ফজৰা ফুৱা দলান কমা লৈহেইম নোশোণী মীংমো প্ৰেমে পট্টোনি, অমা ঙ্ৰিৱক্ৰ শাজৰা, অননবা ফুসি, নথোনা মীৰাইকসু থেংমায়নি লাইৱিক মহাকপু প্ৰেমে-পট্টোনি।</p>

চিংড় খাইয়ম লাইনিংথৌ মোংহনবা লহিকলেন

ঈপ্ৰকম ঈপ্ৰমদগী (মণিপুৰ) লৈসেমালেনগী পুৱাগীৰা মথোৱক্ৰনা উমং লাই লাইপুথৌ মাপলগী মনুনা অমা ওইৰিৰা মোবৰণা লাইফমলেন অসিগী মৰন্দা অৰিৰা পুৱাগিগা লৈসেমালেন কোঙক্ৰনা কামফকম মতাং কাননা লৈ। লাইপুথৌ মাপলগী মনুনা মোবৰণনা চিংড় খাইয়ম লাইনিংথৌ অসি কৰনা খোইয়ম লাইগী সালগন লাওতা হায়নিগী পুৱাগা লাইচং লায়গেলেন (লাইফম) কৌৰা অৰিৰা মৰন্দা লাইনিংথৌ ৰি' মী খোইয়ম অসিগা মৰু সীৰনবা মত্ৰত্ৰী অসিগে, লেননিং ঠাউথোকপনে অসিগাৰু থোক। অসিগী লাইগিগে সাদেন, থাকপা, পুৱাগি পুৰেলোনা, মোংকোৰে সোৱেৰে, পুথিৰা, হোইয়া লাকপা, মুংগা ৰাৰা সাৱে থেপকা, লোজিগেথৌ, ভাউৰোইনাৰ, কুপেৰে, খুং তুংগিৰা, ৰাংখা মেৱোইনা, ৰাইলোক মৰীৰা, লাইনিংথৌ হেলবা, য়েগাংবা, হেংকোই নিহৌ, লেংপান, ৱাৱেৰে, ৰাৰা লাকপা, কৈৱট লাকপা, খোতৌ লাকপা, অৱোইনা, হোইমোৰা, ৱিগি: চিগৰা, অমামৰী, নোকোৰে, ৱানাত্ৰীনা, বুংগে লাকপা, কুনাপল অসিগি চিংড় অসিগীৰা লাইচং লাইগে। লাইচং খন্দা খৌনি ও লাইচা চাৰ। খন্দনা হৌৱদিৰ মনো ভাৰক।

থেংপু য়েনত্ৰা হাই অদুনা থৰায় পানবা খিৰিকপ পোকফৰি। মালেম সীনবা থুনা তাইবও মী নুং পোং, কৌদুনা তাইবও পানবু ফেদেং মপাল মাদা য়েন অদু কোকফন্দা অমদা মই মই লৈসে মনেমেথি। মফম মাপল মত্ৰত্ৰী হৌথিৰবৰ। মসিগি বুৱাই লৌখমলেন (বুংফমলেন) কৌং অচলবা কৌই অমদি “মথোবনবনে”, পনলু থোৱনবা, ওকসু লাকপা, থোঙাইৰী, বুয়েং, থোফিফাৰা, কোৱোইলবা, লাই তৰেমা অসিগা খটনে। লাই ২.৯ গা অমত্ৰে সুগা লাই কুৱাত্ৰকৰমা অসিগা অসী মৰুগী লাইমীং লাইচংনে। (লাইচং লায়ং, লৈচে নাইফমলেনঃলাঃ৩৭-৩৮)। অসুৱা মত্ৰত্ৰী চিংড় খোইয়ম অসীৰা লাইনিংথৌগী সালগন, লাওং খৈক অসিবু সানমহী মীংথৌ লীসি অমদু পৰুগা। অনা ৱিজে ৱাইৰীলেনে সীদৰণী মত্ৰত্ৰী চিংড় খোইয়ম লাইনিংথৌ অসীৰু পুথোকবিৰা অসিগা মোবা হনবা অশিবু অতিভা সীদৰণী মসিগি লাইনিংথৌ চিংড় খোইয়ম অসীৰা সনামহীনি হায়গিগে সেনো ভাৰক।

উমালেন কৌৰা পুৱাগা লাইপুথৌ মাপলগী মনুনা মোবৰণনা খোইয়ম লাইনিংথৌসু অমনি। উমালেন কৌৰা অৰিৰা লাইসোল অসিগা উমাং লাই লাইপুথৌসু মাপলগী মৰন্দা লৈসেমালেন চিংড় খোইয়ম লাইনিংথৌ মোবৰণবৰী মৰন্দা অসুৱা ইৰি। “নচী খানিয়েথৌ মোবৰণবা লাৱোই খনবা

মৰুগী খোইমোম লাইৱেন্সা হাওনু হাউনুল, লাইচং লাইচং হোলা নেনামে খোমহানগা শীপাক মাইভেগা চাচু ম চাঙানগা হোংমচ চাউনেকা, মেৱা মেদোংগা মাচুং লাংগা ৱাইৰী ককলেনে মীওইৰু কাননা হুৱৰী লুৱা মাৰবা অৰকননা মথোঙাৰদি মনাবী চক্ৰলৈ কাউ, কাওৱেৰে লেংবা সনু মচল সেৱা কোঙাউ ফনু মুক্ৰ হাইহেংনে মনাবী অমুবা কাওৱেৰে, কাওৱেৰে চীংগেইনবা তেৰণী সনলেং পান্দৰী মেৰে ম কৰু মীনাইগা অমা ওক, কাৱেৰে পুথি মেৰেথি য়েং ঐনুৰা তাইৱেৰে, হাউনা মফা অমা মৈমিং (লোইনাই থৰান ৰাৰা) হুয়েল লাঙোৱনা, নোয়াজ অৰুৰা খুয়েম তাৱৰুৱ ৱাউং ৱাংবা থোংহাইসু কায়না হনবা মৰোই লৌইকৈৱিৰি খুৱৰী চিকা চিকা কাণতৰেগা লাইজা ৱিগু খাই ৱিগু তোগা ফেনা বৌবৰণ লৌইনগা নবু তাইগে থা মনে মতাই থোক্ত মতাই মনে মনে। (লাই হেৰাৰা লাইনিংমল লাঃ ১৪) চিংড় খোইয়ম লাইনিংথৌ মোবৰণবৰু হাওনুখুৰ সাৰু হোপু সয়াং মাইউসিল, ৱিজে ৱাংগা: সিলিগ, তেচিগিৰা লনকু ৱৰণা সানৌ ৱোইহেংনে, তাউথিংমাং-ও কিলেং অমক ৱাংগী হায়না পাউসেলগা মোবা থাংডা যুমাউ সঙিগী ৱিগু মীতম ফোনা ফম। মোবা মোবা উম্বেংত কিলেং অমক সাধুৰ খিৰিক মনৌ ৱোইহেংনে তাউথিংমাং কোৱী নুনি চুপ

মালেম মনাইগৌ থৰী মতাং তেগা মসাবীগী মাৱ ৰোংখেল লীনা খিৰসু থিংবনে হায়বৰা। অদু নোণীৰু ভীল্লুপু লাইৰুপ খায়ৰা-ও হৌনা কৌ। তুৰী অসিগী মতৌ লাইৱেল অসিগী মসালগে, ৱাৰবু হুৱা লোনা কানোচীৰম হই হয়া ৱই হই। (হুইলেনেংলাঃ ১৮০) অমু মতৌনা মসাবী ৱোইমোবা অমদি মসালৌ তাউথিংমাং সানৌ মনি মনউ গীংডু অসীৰা লাইনিংথৌ সানৌ মনি মনউ গীংডু অসীৰা লাইনিংথৌ পাংখণী সালগন লাওগি হাননা লাইচং খোইয়ম লাইনিংথৌগী (লাইফম) কৌৰা পুৱাগা ইৰণ্ডী। মোবৰণবা চিংড় খোইয়ম লাইনিংথৌগী মৰন্দা তেঙান তেঙানৰা অৰিৰা পুৱাগিগা ইৰণ্ডীৰ মতাং কায়না লৈৰি। “কলা লাইফম” কৌৰা পুৱাগী মত্ৰনা মত্ৰনা ৱাৰবা পুৱা হায়ৰা অদু মোবৰণবৰী মৰন্দা ৱাৰবা পুৱা হায়ৰা অদু মোবৰণবৰী মৰন্দা ৱাৰবা পুৱা হায়ৰা অদু লাইচং, মতাংমো, অমদমাং। পুসাই হোদি কোৰা ৱিৱাং মাপল ফাংগৰা ভীল্লুৱে, নুগাৰাইৰী, ৱাউথৌ অসিগি ৰাণী, তুৰী, মী, পুৰা, ফাওনে। লৈপাক খুইমক ৱাৰা চপনে কেলুগী ৰা থৰবা লৈৱে। ৱাংফম অসিগে লাইৱেল পাংনা ডানপু পাংতা ফাওগিবনে। লাইগী মনাক ওইনা মালেম অমসুং মোবৰণবা চাৰাৰণী অমসুং থোংহামপাচনে অমসুং সলকাউপুং(সলসেলপু) মফম অদু খওত। (কলা লাইফমঃলাঃ ১০)।